

# Q sukarra

Q sukarra gaixotasun bakteriano oso hedatua da, baina ez da oso ezaguna ia herrialde guztietan, eta ugaztunak, hegaztiak, narrastiak eta artropodoak infektatzen ditu. Gizakiari ere eragiten dio, erraz kutsatzen baita kutsatutako hauts-partikulak arnastuta edo esne gordina hartuta. Nahitaez deklaratu beharreko animalia-gaixotasuna da.

Ardien, ahuntzen eta behien sintoma klinikoak abortuak, jaio aurreko heriotzak eta/edo ugalketa-nahasmenduak dira, nahiz eta normalean sintomarik gabekoak izan; beraz, laborategian diagnostikoa egin behar da. Batez ere erditzeen ondoren zabaldu daiteke, bakterioaren kontzentrazio oso handiak baitaude plazentan eta likido amniotikoan. Esnearen, gernalaren eta gorozkien bidez ere barreiatzen da, eta, beraz, ingurunean luzaroan irauteko gaitasuna du, ingurumen-erresistentzia handia baitu.

Abeltzaintzako ustiategien prebentzioa eta kontrola higie- eta biosegurtasun-neurri zorrotzetan datza. Gizakien gaixotasunari dagokionez, biosegurtasuna lan-eremuan indartzea ere gomendatzen da.

Q sukarra EBN gutxi ezagutzen den arren, oso zabaldua dagoen gaixotasun bat da. ***Coxiella burnetii*** bakterioak eragiten du, eta etxean nahiz naturan aske bizi diren **ugaztunak, hegaztiak, narrastiak eta artropodoak** kutsatzen ditu. Ez hori bakarrik: gizakiak ere kutsatu ditzake aerosolen inhalazioaren bidez.

Hausnarkarietan, **ernari dauden animaliak** infektatzen dira, eta, beraz, horrek **abortuak eragin** ditzake. Etxeko beste animalia batzuek (**txakurrak, katuak, untxiak, txerriak**) **gordailu gisa** funtzionatzen dute; hortaz, sintomarik izan gabe ere, bakterioaren eramaile izan eta gaixotasuna pertsoneri transmiti diezaiekete.

Batez ere hausnarkariak: **behiak, ardiak eta ahuntzak**.

Hegazti eta artropodo asko eta etxeko beste animalia batzuk ere gaixotu daitezke, besteak beste: **zaldiak, katuak, txakurrak, untxiak eta txerriak**.

Bai, Q sukarra Animalien Osasunerako Mundu Erakundearen (OIE) *Lehorreko Animalientzako Osasun Kodean* jasota dago, eta **nahitaez aitortu beharreko gaixotasuna da**.

Q sukarra arriskutsua da osasun publikoarentzat: zoonosia delako eta, beraz, gizakiari eragiten diolako.

Arriskutsua da gizakiengan infekzio-gaitasun handia duelako, eta animaliekin kontaktuan dauden profesionalak mehatxatzen dituelako, hala nola abeltzainak, albitariak, laborategi eta hiltegietako langileak eta hondakinen kudeatzaileak.

Kutsatutako animaliekin, animalia-produktuekin (artilea, lastoa) eta kutsatutako arroparekin kontaktuan dauden bitartean, kutsatutako tantak, aerosolak eta hautsa arnastuta transmititzen da nagusiki airetik, baita distantzia luzera ere. Normalean, infekzio-dosi oso txikia arnastu ondoren gertatzen da gaixotasuna. Esne gordina irensteagatik ere transmititzen da.

Kaparrek gaixotasuna etxeko hausnarkarien artean transmititu dezakete, baina ez da uste ikuspegi epidemiologikotik eginkizun garrantzitsua betetzen dutenik gaixotasuna pertsoneri transmititzeko orduan.

Infektatutako pertsonen % 50ek baino gutxiagok hartzen du gaixotasuna, eta infekzio gehienak arinak dira, sintomatologiarik badute; giza kasuek sukar handia, zefalea, giharretako mina, eztarriko mina, goragalea, gorakoak eta bularreko eta urdaileko minak izan ditzakete. Sukarrak 1-2 aste iraun dezake, eta pneumonia eta gibealeko nahasmenduak eragin ditzake. Hori tratatzeko, iraupen luzeko tratamendu antibiotikoa eman behar da. Gaixotasunaren forma kroniko akutu eta ahulgarria, sarritan hilgarria dena, kasuen ehuneko txiki batean diagnostikatzen da.

Q sukarra **mundu osoan** agertzen den zoonosi mota bat da, eta behi-, ardi- eta ahuntz-aziendak dituzten eremu gehienetan dago presente, Zeelanda Berrian izan ezik, non ez baita kasurik hauteman 1935ean Australian lehenengoz diagnostikatu zenetik.

**Gaixotasunak mundu osoan duen agerpenari buruzko informazio berriagoa eta eguneratuagoa jaso nahi baduzu, OIEk munduko informazio zoosanitarioari buruz duen datu-basearen interfazea kontsultatu dezakezu (WAHIS):**

*C. burnetii* bakterioaren epidemiologia konplexua da, bi transmisio-patroi nagusi dituelako:

- animalia basatien eta beren ektoparasitoen artean, bereziki, akainen bidez, organismoaren gordailu gisa jardun dezaketelako.
- **etxeko hausnarkarietan:** transmisio-arriskurik handiena **erditzean** dago, batez ere erditzeko **jariakinak inhalatzeagatik, irensteagatik edo haiekin** edo plazentarekin **kontaktu zuzenean egoteagatik**. Esnearen, gernuaren eta gorotzen bidez ere kanporatzen da.
- **Normalean, agerraldiak erditzearen edo abortuaren jariakinek ingurumena kutsatzen dutenean sortzen dira.** Hori gertatzen denean, **kutsatzeko gaitasun eta erresistentzia handiak dituen espora** bihurtzen dira bakterioak. Espora horiek gai dira ingurune bero eta lehorretan bizirauteko, eta **hautsa** kutsatu dezake. Gainera, **haizeak** oso urrun eraman ditzake.
- **Gizakiengan, esne gordina irentsiz**

**Ernari ez dauden hausnarkarien infekzioa subklinikoa izan ohi da, eta animaliek askoz ere bakterio-karga txikiagoak** kanporatzen dituzte organismotik **abortu bat** gertatzen denean baino.

Ernari dauden emeek honako sintoma kliniko hauek izan ditzakete:

- **abortu berantiarrak** plazentitis nekrosatzailearekin,
- **erditze goiztiarrak** edo animalia **errakitikoak edo hilak** jaiotzea,
- **mastitis subklinikoa** esne-behietan; edonola ere, lan handia egin behar da hori klinikoki baliozkotzat jotzeko.

Infekzioa **etxeko animalia askotan** diagnostikatu da, barne hartuta txakurrak, katuak, untxiak, zaldiak, txerriak, gameluak, bufaloak, karraskariak eta hegazti batzuk. **Horiek guztiak izan daitezke eroale asintomatiko, eta, horrenbestez, gizakiei infekzioa transmititu.** Gaixotasuna diagnostikatzeko, ezinbestekoa da diagnostikoa laborategian berrestea:

**Diagnostiko diferentziala:** hausnarkarien kasuan, ezinbestekoa da gaixotasuna laborategian berrestea abortuak eragiten dituzten beste gaixotasun batzuk baztertzeko. Tradizionalki, lagin

klinikoen mikroskopia-irudi bidez egin izan da diagnostikoa.

**Laborategiko diagnostikoa:** abortu seriatuen eta/edo hilik jaiotako kumeen kasuan, laginak har daitezke plazentatik, baginako jariakinetatik eta abortatutako umekien ehunetatik (barea, gibela, giltzurruna edo urdaileko edukia). Bakterioen sakabanatzea ikertzeko, baginatik, esnetik eta oritzetik har daitezke laginak. Honako proba hauek egiten dira:

- Birusa identifikatzea: gaur-gaurkoz, PCRa da Q sukarra diagnostikatzeko erabiltzen den tresna.
- Proba serologikoak: zeharkako immunofluoreszentziaren proba (IFAT) eta konplementuaren finkapenaren proba (FC). **ELISA** saiakuntzak egiten dira normalean, arrazoi praktikoengatik eta sentikorrakoak direlako.

**Kontrol- eta prebentzio-neurri nagusien artean, honako hauek nabarmentzen dira:**

- Abeltzaintzako ustategietako langileak infekzioaren kontrolari eta prebentzioari buruz sentsibilizatzea eta prestatzea.
- Abeltzaintzako txabolan gaixotasunaren presentzia zaintzeko programak: aldizkako laginketak tanga-esnean, odol-serumetan, baginako fluidoetan, etab.
- Ustategietan biosegurtasun-neurriak indartzea eta ukuilura sartzeko aukera murriztea ukuilutik kanpoko pertsonen:
  - Ukuilu barrurako bakarrik erabiltzen diren oinetakoak eta arropa
  - Kanpoko pertsonak eta ibilgailuak ustategira sartzeko kontrola: ukuiluan erabili eta botatzeko galtzak erabiltzea.
  - Instalazioak aldian behin desinfektatzea.
- Biosegurtasun-neurriak indartzea animalia-jatorriko hondakinen kudeatzaileetan, eta hondakinak manipulatzeko diren eremuetarako sarbidea murriztea:
  - Hondakinekin kontaktuan dauden langileen NBEak (maskarak, eskularruak, erabilera bakarreko buzoak) behar bezala erabiltze
  - Instalazioak eta ekipoak aldian behin garbitu eta desinfektatzea, bakterioa inaktibatzen duten desinfektatzaile baimenduak dituzten produktuekin
- Kaparren eta karraskarien kontrola, bakterioaren gordailu izan daitezkeenak.
- Simaurra behar bezala kudeatzea. Instalazioak garbitu eta desinfektatzea bakterioa inaktibatzen duten produktuekin.
- Ustategiko animalien mugimendua kontrolatzea: animalia negatiboak eta/edo txertatuak sartzeko, herri-larreentzako sarbidea murriztea, etab.
- Bakterioaren gordailu gisa jardun dezaketen etxeko beste animalia batzuk (katuak, txakurrak) eta izurriak (kaparrak, arratoiak) kontrolatzea.
- Txertaketa-programak infekzioa oso ohikoa den eskualdeetan; aukera onuragarriena da, errotik kentzea ezinezkoa den bitartean.

**Ustategian abortu kasuak badaude, erditzeko eta erditu osteko puntu kritikoetan kudeaketa egokia egin behar da, gaixotasuna heda ez dadin, eta honako neurri hauek hartu behar dira:**

- Biosegurtasun-neurriak indartzea eta ustategitik kanpoko pertsonen ukuilurako sarbidea kentzea: ustategira bisitak egiteko programak etetea.
- Saihestu ukuiluaren kanpoaldean erditzeak (eta abortuak).
- Simaurra ukuilutik ez kentzea, azken erditzetik gutxienez hilabete igaro arte. Extean, plastikoz estali konpostatzean.
- Plazenten kudeaketa, arestian deskribatu bezala, eta erditzearen eta erditze ondoaren bagina-deskargak ezabatzea.

- Herri-larreetarako sarbidea murriztea.
- Instalazioak garbitu eta desinfektatzea bakterioa inaktibatzen duten produktuekin.
- I. faseko txerto inaktibatuaren txertaketa.
- Animalien salerosketa saihestea. Animaliak erosten badira, jatorrian jarri beharko zaie txertoa, infekzioa berriz aktibatzea saihesteko. Saltzen badira, animalia negatiboak eta txertatuak izan beharko dute.
- Abortatu duten animaliak eta haurdun dauden pertsonak ukuiluan konfinatzea laborategian aztertzeko: azkar biltzea eta poltsetan sartzea, fetuen eskularruak eta abortatutako atseginak erabiltzea eta lagin osagarriak hartzea (baginako fluidoak, serumak).
- Txakurrek eta katuek plazentekin kontakturik ez izatea.
- Gorpu/hondakin biologikoak edukiontzian gordetzea (izoztu egin daitezke), hondakinen kudeatzaile batek erraustu ditzan.

**Naturarekiko kontaktupeko jarduerak gauzatzean (mendizaletasuna, ehiza...) garrantzitsua da gomendio hauek aintzat hartzea:**

1. Animalien babesleku-eremuak saihestea (kobazuloak), animalia basatiek erabili izan ahal dituztelako (adibidez, erdi-urren daudenak). Horrelako lekuetan infekzio-karga handia egoten da erditzeen ondoren.
2. Animaliekiko kontaktua saihestea (ardiak, ahuntzak eta behiak); bereziki, animaliak erditzen ari diren bitartean.
3. Txakurrek adierazitako hondar biologikoekiko kontaktua izan dezaten saihestea.

[Q sukarra zaintzeko eta kontrolatzeko plana Euskadin 2018ko apirila](#)

[Q sukarra, prebentzio- eta kontrol-neurriei buruzko liburuxka](#)

[Facts about Q fever \(ECDC\)](#)

[Información sobre la Fiebre Q, implicaciones para los profesionales del sector-MAPA](#)

[Ficha Fiebre Q o Coxielosis- MAPA](#)

[Procedimiento ante una comunicación de sospecha de fiebre Q en una explotación de rumiantes y/o comunicación de un brote en personas](#)

Septiembre 2023- MAPA

[526/2014 ED](#)

[546/2003 Errege Dekretua](#)

[92/119/EEE Zuzentaraua](#)

[Batzordearen 2003/422/EE Erabakia](#)

[Legeriaren bilatzailea](#) - ELIKA

[Fiebre Q, implicaciones para los profesionales del sector](#)